

ПРАВО ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ, НАБУТУ ШЛЯХОМ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРИВАТИЗАЦІЇ ПІД ЧАС ШЛЮБУ ОДНИМ ІЗ ПОДРУЖЖЯ

Шаповалова К. Г.,

*студентка 4 курсу юридичного факультету
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка*

Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю вдосконалення законодавства щодо визнання земельних ділянок, набутих одним із подружжя за час шлюбу на підставі приватизації об'єктами особистої приватної власності членів подружжя, а також забезпечення однозначного застосування норм Земельного та Сімейного та кодексів України судами, задля сприяння захисту майнових інтересів громадян України. Враховуючи недосконалість правового регулювання у сфері власності на землю, що належать членам подружжя, постає нагальна необхідність ґрунтовного наукового дослідження зазначеного питанняю

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. На сьогодні у галузі земельного права України питання права власності членів подружжя на землю присвячено роботи вітчизняних науковців М. Шульги, І. Каракаша, А. Мірошніченко, *Каплі О.М., О. Лов'як, П. Кулініча, В. Семчика та ін.*

Основними нормативно-правовими актами, які регулюють зазначене питання, є Конституція України, Земельний кодекс України, Сімейний кодекс України та інші нормативні акти, а також матеріали судової практики.

Майно набуте за час шлюбу членами подружжя, вважається таким, що належить подружжю на праві спільної власності [8, с.52]. Статтею 89 Земельного Кодексу України закріплено, що земельна ділянка подружжя перебуває у спільній сумісній власності членів подружжя [2]. Сімейним Кодексом (ст. 60, 69, 70) встановлено, що майно, набуте подружжям за час шлюбу, належить дружині та чоловікові на праві спільної сумісної власності; розірвання шлюбу не припиняє права спільної сумісної власності на майно, набуте за час шлюбу; дружина та чоловік мають право на його поділ; у разі поділу частки дружини та чоловіка є рівними, якщо інше не визначено домовленістю між ними або шлюбним договором [5].

Конституційний Суд України, рішенням від 19 вересня 2012 року № 17-рп/2012, розтлумачив ст. 61 Сімейного Кодексу, вказавши, що власність у сім'ї існує у двох правових режимах: спільна сумісна власність подружжя та особиста приватна власність кожного з подружжя. Підставами набуття права спільної сумісної власності

подружжя є юридично визначений факт шлюбних відносин або проживання чоловіка і жінки однією сім'єю, а особою приватної власності кожного з подружжя є, зокрема, поділ, виділ належної частки за законом та спадкування [6].

Конституція України, відповідно до частини другої ст. 14, гарантує кожному громадянину України право на землю [1]. Це право громадяни реалізують в процесі безоплатної приватизації землі. На підставі цього, Земельним кодексом передбачена можливість приватизації земель державної та комунальної власності громадянами України (ст. 116 Земельного кодексу України) у межах норм та видів використання, встановлених Земельним кодексом України. Передача земельних ділянок безоплатно у власність громадян провадиться один раз по кожному виду використання, громадяни інших держав та особи без громадянства не мають такого права. Правова природа приватизації передбачає те, що приватизацію земельних ділянок необхідно розглядати виключно як правові відносини між Українською державою і громадянином України, оскільки безоплатна приватизація тісно пов'язана з конкретною особою. Саме тому, визнавати земельну ділянку, безоплатно приватизовану одним з подружжя, об'єктом спільної сумісної власності подружжя, значить суперечити самій правовій природі приватизації.

Донедавна в українському законодавстві не було норми, що прямо врегульовувала би правовий статус приватизованого під час шлюбу одним із подружжя нерухомого майна. За таких обставин суди керувалися загальними положеннями про правову природу приватизації та визнавали безоплатно приватизовані земельні ділянки особою приватною власністю дружини, чоловіка [3, с.89]. Ця позиція закріплена у п. 18-2 Постанови Пленуму Верховного суду України «Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ» №7 від 16.04.2004 р., встановлено, що відповідно до положень статей 81,116 Земельного кодексу України окрема земельна ділянка, одержана громадянином у період шлюбу в приватну власність шляхом приватизації, є його особою приватною власністю, а не спільною сумісною власністю подружжя, оскільки йдеться не про майно, нажите подружжям у шлюбі, а про одержану громадянином частку із земельного фонду [4].

Однак, у 2011 році були внесені зміни до Сімейного кодексу України, ст. 61 було доповнено ч.5, відповідно до якої об'єктом права спільної сумісної власності подружжя визнавалася земельна ділянка, набута внаслідок безоплатної передачі її одному з подружжя із земель державної або комунальної власності, у тому числі приватизації. Сімейний кодекс закріпив правову норму, визнавши приватизовану земельну ділянку за обома з подружжя на праві спільної сумісної власності [10, с.252]. У 2012 році частину п'яту зазначеної статті

було виключено. Одночасно, цим законом, доповнено частину першу статті 57 СК. «Особистою приватною власністю дружини, чоловіка є: 5) земельна ділянка, набута нею, ним за час шлюбу внаслідок приватизації земельної ділянки, що перебувала у її, його користуванні, або одержана внаслідок приватизації земельних ділянок державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій, або одержана із земель державної і комунальної власності в межах норм безоплатної приватизації, визначених Земельним кодексом України» [9].

Таким чином, виникла правова колізія, земельні ділянки, які було оформлено у власність в ході приватизації в період з 8 лютого 2011 року до 12 червня 2012 р., якщо це відбулося в період перебування у шлюбі, стали визнаватися спільною сумісною власністю подружжя. Що ж до земельних ділянок, набутих у власність під час шлюбу, але в період до 8 лютого 2011 року, або після 12 червня 2012 р., то вони є особистою приватною власністю дружини або чоловіка, в залежності від того, хто його набув [7].

Підсумовуючи, можна зробити висновок про те, що право приватизації є Конституційним правом громадян України, яке не поширюється на громадян інших держав та осіб без громадянства. Земельні ділянки, отримані у власність громадянами України шляхом безоплатної приватизації, належать їм особисто на праві приватної власності на підставі ч.5 ст.57 Сімейного кодексу України. З метою усунення правових прогалин в земельному законодавстві та для уникнення суперечностей в правозастосовній діяльності необхідно в Земельному кодексі України закріпити правову норму, що фіксуватиме належність земельної ділянки як об'єкта особистої приватної власності за тим з подружжя, хто набув цю земельну ділянку, реалізувавши своє право на безоплатну приватизацію.

Науковий керівник: професор кафедри земельного та аграрного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка д.ю.н. Носік В.В.

Список використаних джерел

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. *Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р.* // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 3—4. — Ст. 27.
3. Валах В. В., Складна А. А. Об'єктний склад особистого майна кожного з подружжя // *Вісник Одеського національного університету.* — 2011. — Вип.3. — С. 87 – 95.

4. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ» від 16 квітня 2004 р. № 7(зі змінами).
5. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. № 2947-III // *Відомості Верховної Ради України*. — 2002. — № 21—22. — Ст. 135.
6. Рішення Конституційного Суду України від 19 вересня 2012 року № 17-рп/2012
7. Постанова Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України від 6 лютого 2013 р. у справі № 6-175цс12
8. Шульга М.В. Питання приватизації земельних ділянок громадянами // *Земельне право України: проблеми теорії та практики*. — 2007. - №4-5. — С.47-56.
9. Закон України «Про внесення змін до Сімейного кодексу України щодо майна, що є особистою приватною власністю дружини, чоловіка» від 17.05.2012 № 4766-VI// *Відомості Верховної Ради України*. — 2013. — № 15. — Ст. 100.
10. *Капля О.М., Лов'як О.О. Виникнення права спільної сумісної власності на житло чи земельну ділянку, приватизовані одним із подружжя під час шлюбу. // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. — 2011. — №3 (46), — С. 251 – 254.